

„Селски райони с развит манифестационен туризъм в Република
Македония”
„Rural regions with developed manifestation tourism in Republic of Macedonia”

Автори: Доц. д-р. Нако Ташков*, Доц. д-р. Никола Димитров*, Ас. м-р. Деян Методиески*

* Университет „Гоце Делчев”, Шип, Република Македония, Факултет за туризъм и бизнес логистика
University “Goce Delcev”, Stip, Republic of Macedonia, Faculty of tourism and business logistic

Апстракт:

Предмет на този доклад са селските райони в Република Македония в които има развит манифестационен туризъм. В доклада ще бъде направена класификация на манифестациите и селските райони в които те са провеждат. Ще бъде направено описание на тези манифестации и ще бъде обяснено значението което имат те за развитието на алтернативните форми туризъм – селски туризъм.

Ключови думи: алтернативен туризъм, селски туризъм, манифестации, селски райони.

Abstract

The subject of this paper shall be the rural regions in Republic of Macedonia where there is developed manifestation tourism. In the paper, the manifestations shall be classified by the regions where they occur. It shall discuss the manifestations and the impact they have on development of alternative forms of tourism – rural tourism.

Key words: alternative tourism, rural tourism, manifestation, rural regions.

1. Общ преглед на проявите в селската среда в Република Македония.

В Република Македония съществуват общо 1645 села. В страната през цялата година се провеждат към 160 различни мероприятия, от които около 65 се провеждат в селските райони, което представлява 40% от всички прояви. Голяма част от проявите по мотивът и съдържанието са културни.

Класификация на проявите може да се направи според мотивите на посетителите и според съдържанието на програмата. Посещаемостта на проявите в селските райони е най-често от местното население от съседните места, както и от емигрантите от чужбина, които идват в родния си край само заради присъствието на тези прояви. В настоящата статия са посочени някои прояви, които имат национален и международен характер.

Прояви	
Според мотивът на посетителите	Според съдържанието на програмата
<ul style="list-style-type: none"> • Културни (музикални, литературни, художествени, театрални, фолклорни ,...) • Етнически (обичаи, обреди, традиция ,...) • Исторически (паметници, музеи, исторически събития ,...) • Екологичен (мотив за чиста природа - вода, въздух, почва, гори ,...) • Рекреационни (почивка, игри, забавления, разходки,) • Гастрономски (храни, специалитети, напитки ,...) • Религиозни (тържества, слави ,...) • Смесени 	<ul style="list-style-type: none"> • Културни (фестивали, карнавали, религиозни, паради ,...) • Стопански (панаири, изложби, срещи, конференции, публични изяви ,...) • Образователни и научни (семинари, обучения, уорк-шопове, срещи, конференции, симпозиуми ,...) • Забавни (художествени, концерти, тържества ,...) • Спортни (състезания - аматьорски и професионални, турнири) • Отдых (игри, разходки,...) • Политически (митинги, кампании, годишници, VIP личности ...) • Частни (частни тържества, годишници ,...) • Смесени

Пространството на Р.Македония е административно разделено на 85 общини, като в това число влиза и столицата - град Скопие. По статистически райони държавата е разделена на осем, и то: Скопски, Североизточен, Източен, Югоизточен, Вардарски, Положки, Югозападен и Пелагонийски регион.

Разместеността на различните форми на манифестационен туризъм в селските среди, погледнато по райони, е както следва: най-голям брой прояви има в Пелагонийския регион - 17, следван от Югоизточния регион с 10, Югозападния с 9, Вардарския с 8, Източния със 7, Скопски с 6, Положки с 4 и Североизточния район с 4 прояви.

ПРЕГЛЕД

Поважни мероприятия, които се провеждат в селските среди в Р.Македония

р.б.	Проява	Период на провеждане	Място, община, регион	Класификация според мотив и съдържание
СКОПСКИ РЕГИОН (6 мероприятия)				
1.	Ревю на народни носии, песни и инструменти	Юли	Скопски регион Раштак, Община Гази Баба	Културна, Етническа
2.	"Раштак" (ревю на народни носии, песни и инструменти)	Юли	Скопски регион Раштак, Община Гази Баба	Културна
3.	"Денят на кръста" - Селски игри	1 ^{ви} май	Скопски регион Кучково, Община Гьорче Петров	Културна, Спортно-рекреативна
ЮГОИЗТОЧЕН РЕГИОН (4 мероприятия)				
4.	Бъдни вечер	Януари	Старо Нагоричане, Община Старо Нагоричане, Североизточния регион	Културна, Етническа, Религиозна
5.	Първо заседание на АСНОМ (мемориал център Пелинце)	2 ^{ри} Август	Пелинце, Община Старо Нагоричани, Североизточния регион	
6.	"Култа към съединяване на бог Слънце с Великата богиня-майка"	31 ^{ви} юли	Кокино, местност Татичев Камен, Община Старо Нагоричани, Североизточния регион	Културна, Историческа културна
ИЗТОЧЕН РЕГИОН (7 мероприятия)				
7.	Лесновска изящна колония	Юли	Лесново, манастир Св.Гаврил Лесновски, Община Пробищип Източен регион	Културна, Изобразителна
8.	Голачки фолклорни срещи	8 ^{ми} Август	Манастир Св.Пантелеймон,	Културна,

			планината Голак, Община Делчево, Източен регион	Фолклорна
9.	"Истибанско здравоживо" (Международен фолклорен фестивал)	Септември	Истибания, Община Виница, Източен регион	Културна, Фолклорна
10.	„Ратевски бамбурци“ (Малешевски карнавал)	19 януари	Ратеве, Община Пехчево, Източен регион	Културна
ЮГОИЗТОЧЕН РЕГИОН (10 мероприятия)				
11.	Гергьовденски конни състезания	6 ^{ти} май Гергьовден	Василево, Община Василево, югоизточен регион	Културна, спортна, религиозна
12.	Ден на праза	13 ти ноември	Градошорци, Община Василево Югоизточен регион	Културна, Търговска
13..	Хид-Бах-Шен-Фест (пролетни веселби- Хидрелез, Международен фестивал на турски език)	5-7 май	Чалакли, Община Валандово Югоизточен регион	Културна, етническа, Фолклорна
14.	Богдански срещи	22 Юли до 20 Август	Богданци, Община Богданци, югоизточен регион	Културна
15.	Културна проява "Дойранско ракуване"	10 юли - 19 август	Дойран, община Дойран, югоизточен регион	Културно- художествена
ВАРДАРСКИ РЕГИОН (8 мероприятия)				
16.	Панаир на здравословни храни "По-близо до природата"	21 ^{ви} Март Ден на пролетта	Согле, Община Чашка, Вардарски регион	Културна, Гастрономска
17.	"Папрадишки майстори" (живописна-резбарска колония)	9-18 юли	Папрадище, Община Велес, Вардарски регион	Културна, Изобразителна
18.	"Пехливански борби"	7 ^{ми} Май	Лозово, Община Лозово, Вардарски регион	Културна, Фолклорна,

				Спортна
ПЕЛАГОНИЙСКИ РЕГИОН (17 мероприятия)				
19.	Световна македонска среща на македонците в чужбина	2 ^{ри} август Илинден	Търново, Община Битоля, Пелагонийски регион	Културна, Етническа
20.	Етно фестивал Маловища (Етно фестивал на Влашката култура)	Август Св. Анна	Маловище, Община Битоля, Пелагонийски регион	Културна, Етническа, Фолклорна етноложка, Гастрономска
21.	"Ибче-Фест" (фестивал на босненската общност в Република Македония)	24-25 май	Лажани, Община Долнени, Пелагонийски регион	Културна
22.	"Пехливанска борба" (Спортно-културна проява на турската общност)	Април-май	Дебреце, Община Долнени, Пелагонийски регион	Културна, Етническа, Спортна
23.	"Пеце Атанасовски" (Международен фестивал на традиционните народни инструменти, песни и фолклорни групи)	15 май - 19 юни, Спасовден	Долнени, Община Долнени, Пелагонийски регион	Културна, Етническа, Музикална, фолклорна
Югозападен регион (9 мероприятия)				
24.	Вевчански карнавал	13-14 януари	Вевчани, Община Вевчани, Югозападен регион	Културна
25.	"Флака" Традиционна проява	17 ^{ти} януари	Ослемей, Община Ослемей, Югозападен регион	Културна, Поетична
ПОЛОЖКИ регион (4 мероприятия)				
26.	Дни на животновъдите които отглеждат козе и овце	Юли	Маврово, местност "Смърдлива Вода" - Галичник, Община Маврово-Ростуше, Положки регион	Културна, търговска, Гастрономска
27.	Галичка сватба	12 ^{юли}	Галичник,	Културна,

		Петровден	Община Ростуше - Маврово, Положки регион	Етническа,
28.	Ден на традиционния Рекански пай (Реканско културно лято)	25 юли	Ростуше, Община Маврово и Ростуше, Положки регион	Културна, Етническа, Гастрономска

2. Три най-важни прояви от международно значение

• Галичка сватба

Галичката сватба или Петровденската галичка сватба (провежда се на Петровден) е богата на много оригинални, единствени и неповторими сватбени обичаи и ритуали. В дните на сватбата се чуват зурлите и тъпаните „от Галичник до Река”, от камъните на планината Бистра, все до небето над нея. Тези инструменти заедно с гурбетчиите винаги са характерни за Галичката сватба – сватба с ней-много сватове. Галичката сватба се отличава с голям брой ритуали: хоро на свекървите, носенето на булката по вода, поставяне на сватбарското знаме, покана за мъртвите, бръснене на зета, взимане на булката, приготвяне на питката хляб, венчавката в църквата „Св.Петар и Павле”. Тези ритуали помагат в запазването на народните песни и хора, както и на небезизвестната Галичка носия, направена с голяма прецизност и точност на шивачите и майсторите които се занимават с изработка на накит. Всяка година специална Комисия избира двама млади които да се оженят на Галичката сватба. Едно от условията е поне един от тях да произхожда от галичко семейство. До ден днешен е актуална народната песен изпята за гурбетчиите от Галичник: „кадето и да си, на Петровден дома да си”. Манифестацията в голяма мярка популяризира атрактивността на природната красота на галичкия, мавровския и ростушкия регион.

• Вевчански карнавал

Този карнавал съществува повече от 1400 години и е интересна смеска помежду езическото и модерното. Провежда се на 13 и 14-ти януари (на првия ден от новата година, съгласно стария календар). Отличава се с архаичност, тайнственост и импровизация, като по своите особености се различава от другите карнавали в света. Провежда се във Вевчани, малко селце, което по времето на неговото провеждане се превърща в същинско театро – всяка къща и улица и сцена на която маскираните играят своите роли като истински актьори. Съществуват три

традиционни маски:зет и булка, Глупавия Август и музикантите. Останалите маски са помалки или поголями групи на участници в карнавала, които усмиват личностите и нещата от обществения живот. Особено интересна е маската на Глупавия Август, която обикновено е носена от млади и енергични хора, които с публиката комуникират чрез различни жестове и крясъци. По време на карнавала на първо място излизат на показ свободата на духа, креативността, чувството за импровизация, критика и самоиронизиране. Служебно, в карнавала няма жени-участници. Те се маскират, обаче накрая свалят маските както и всички останали участници. През 1993 г. Вевчанския карнавал става член на Асоциация на световните карнавални градове.

- **Малешевията на длан**

Освен това, че е панаир на традиционните продукти, „Малешевията на длан” е и панаир на туризъма. Разделен е на три подсектора: ръчна изработка, резбарство и здрава храна. Изложението на сергиите, освен продажен характер има за цел и промоция на продуктите. Щанда с най-готина украса получава парична награда от Общината. Също така, организира се и културна и музикална програма в която участват домашни и чуждестранни гости. Панаира се открива на 27-ми август, като тогава се провеждат изложенията, програмите и речите. На другия ден (28-ми август) се призовават всички участници и гости да присъстват на великия народен сбор който се провежда за верския празник Голяма Богородица в двора на манастира „Пресвета Богородица – Балаклия”. Там се служи обяд наречен курбан за хилядите присъстващи верници. Самата проява влияе положително върху развитието на туризъма в целия регион, а специално в гр.Берово, тъй като става туристическа атракция. Панаира спомага развитието на малкия семеен бизнес и запазване на традициите, които водят до икономическото развитие на Общината. Оригиналноста на проявата доведе то това тя да излезе от национални рамки, а панаира да придобие международен характер.

3. Заключение и предложения

Може да се констатира, че проявите в селските райони се извършват предимно в летния период, допринасяйки за развитието на туризъма. В Република Македония няма официални статистически данни за посещаемостта на проявите. В бъдеще би трябвало да има такъв вид данни, с цел проявите да бъдат по-добре планирани, което би увеличило тяхната посещаемост. Желателно е в организацията на тези мероприятия да се включат и доброволци, с което ще стане възможно развитието на такъв тип туризъм. Би трябвало да се направи преглед на проявите по дати и място на провеждане, за да може да се направи обща манифестациско-

туристическа оферта, която ще бъде предложена на туристическите агенции. За тези мероприятия, от голямо значение е граничното сътрудничество с цел посещение на туристи от съседните страни. В този контекст, в организацията на проявите може да се включат и университетите в чийто състав има факултет по туризъм, като чрез участие на свои студенти и чрез практическа работа, а със собствени идеи биха дали своя принос за повишаване на нивото на проявите.